

STANOVISKO

PRACOVNÍ SKUPINY ŽENY A EKONOMIKA

Česká ženská lobby vnímá ekonomické postavení žen, jako jednu z nejdůležitějších otázek při řešení celé škály témat, týkajících se nerovného postavení žen. Česká ženská lobby (ČŽL) proto ustanovila Pracovní skupinu Ženy a ekonomika, která se bude zabývat postavením žen na trhu práce a ekonomickou rovností žen.

Pracovní skupina sestává z odbornic a odborníků na toto téma z řad členských organizací ČŽL a přizvaných externích expertek a expertů.

Vizí Pracovní skupiny (PS) je přispět ke společenské diskuzi, navrhnout systémové změny a prosadit takové návrhy, které povedou ke snížení chudoby žen, ke zvýšení ekonomické nezávislosti žen a k jejich lepšímu postavení na trhu práce.

Cílem PS je vytvářet synergický efekt spolupráce napříč členskými organizacemi ČŽL a aktivně naplňovat svou vizi.

Aktivitami, které vyplývají z cíle PS je na pravidelných setkání sdílet aktuální výsledky průzkumů a šetření o postavení žen, realizace setkání s politiky a političkami a otevírání veřejné debaty o ekonomickém postavení žen.

NÁSTROJE PS

Pracovní skupina Ženy a ekonomika se ve své činnosti zaměřuje především na tyto nástroje:

- Podpora rovnosti v odměňování
- Podpora sladování pracovního a rodinného života
- Podpora podnikání žen
- Podpora zastoupení žen v rozhodovacích procesech
- Opatření rodinné a sociální politiky
- Analýza makroekonomických rozhodnutí z genderové perspektivy

PRIORITNÍ TÉMATA PS

Prioritou PS je prosadit změny v oblastech, které vnímáme jako nejdůležitější z hlediska naplnění naší vize a které považujeme za příčinu feminizace chudoby.

Oblasti zájmu PS jsou:

- Sólomaty - dopady rozvodů na chudobu žen

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Sít organizací, které hájí
práva žen v České republice.

- Seniorky - nerovnost v penzích
- Prekarizace práce
- Nerovnost v odměňování
- Opatření rodinné a sociální politiky
- Postavení žen při rozvoji podnikání
- Ženy v rozhodovacích pozicích

Více o prioritních tématech PS na konci dokumentu.

PS NABÍZÍ:

- Spolupráci se stakeholdery na realizaci systémových změn
- Odbornost - zastoupení v relevantních výborech a pracovních skupinách, komentáře a stanoviska k legislativním návrhům
- Členství v ČŽL pro proženské organizace a spolupráci na tématech PS
- Aktivní účast / spolupráci v PS Ženy a ekonomika

Pro další informace a spolupráci kontaktujte koordinátorku Pracovní skupiny ženy a ekonomika Dianu Gregorovou, diana.gregorova@czlobby.cz, 734 653 454

PRIORITNÍ TÉMATA PS

SÓLOMATKY (dopady rozvodů na chudobu žen)

Dle statistik se jejich počet trvale zvyšuje, patří mezi společenské skupiny nejvíce ohrožené sociálním vyloučením a trpí dvakrát častěji nezaměstnaností. Problémy při sladování jejich výdělečné činnosti s péčí o děti vedou k přijímání prekérních zaměstnání, resp. zaměstnání, která je neúživí. Chudoba v rodinách pak vede k poruchám chování dětí, horšímu školnímu prospěchu, častějším psychickým i tělesným potížím a zhoršené perspektivě uplatnění v dospělosti. Odborné výzkumy ukazují, že hlavní příčinou jsou - kromě již zmíněných obtíží při sladování pracovního a rodinného života - i nedostatek flexibilních pracovních míst a míst ve veřejných/v dostupných zařízeních péče o děti, ale i diskriminace sólomatek na trhu práce. Pracovní skupina Ženy a ekonomika se hodlá zasadit o zlepšení těchto podmínek.

Zdroj:

- Sirovátka T., I. Šimíková, R. Jahoda, J. Godarová. *Poverty, material deprivation and social exclusion in the Czech Republic with an emphasis on children and households with children*. VÚPSV [online]. Praha, 2015 Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/webisnt/cicsonew.htm>

SENIORKY (Pension Gap)

Z řady studií zaměřených na sociální i ekonomické problémy ČR vyplývá, že největší skupinou, kterou poškozuje dlouhodobě neřešená nerovnost jejího postavení ve společnosti, je skupina seniorek a seniorů.

Důsledkem je jejich stále se prohlubující chudoba a opomíjení řešení jejich potřeb, zejména v sociální oblasti. Rozdíly mezi muži a ženami se týkají i této skupiny, přičemž můžeme konstatovat, že postavení a situace seniorek je značně horší, než je tomu u seniorů. České ženy se dožívají vyššího věku než muži, takže se jejich ekonomická situace často zhoršuje v okamžiku, kdy přijdou o partnera. Hlavní příčiny této skutečnosti je třeba hledat v nerovnostech, které zmiňujeme níže, a to v oblasti odměňování v době ekonomicky aktivního života seniorek, a dále v plnění jejich pro společnost sice velmi důležitých, ale společností neoceňovaných rolí v rodině. Pracovní skupina Ženy a ekonomika proto vidí jako jeden ze svých hlavních úkolů docílit toho, aby se tento vážný problém týkající se více než milionové skupiny našich občanů a občanek konečně začal efektivně řešit.

Zdroj:

- Vidovičová L. (ed), R. Jahoda, J. Vyhliďal, J. Godarová, P. Kofroň. Příjmová chudoba a deprivace seniorů, subjektivní a objektivní pohledy. VÚPSV v.v.i., Praha 2015
- Höhne S., A. Šťastná. Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990 - 2016. Bulletin No 32. Praha: VÚPSV v.v.i. 2017.

PREKARIZACE PRÁCE

Termín prekérní práce zahrnuje nízkou právní ochranu (především snadnost rozvázání poměru ze strany zaměstnavajícího subjektu), nízkou odměnu za práci, nízkou úroveň pracovních podmínek, s níž souvisí nízká úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti při práci či její absence, absence výhod a plnění vázaných na existenci a/či délku pracovního poměru (s ohledem na cílovou skupinu ČŽL se jedná především o mateřskou a rodičovskou dovolenou, s ohledem na tzv. feminizaci chudoby pak i na plnění ze systému sociálního zabezpečení), nízká či absentující příležitost k rozšíření kvalifikace, dalšímu vzdělávání či postupu v zaměstnání.

Mezinárodní i lokální výzkum opakovaně ukazuje, že se prekarizace práce dotýká nepoměrně více některých skupin obyvatelstva. Patří mezi ně sólo rodiče, mezi nimiž jednoznačně převažují ženy (viz výše), mladí lidé, osoby s nízkým či nedokončeným vzděláním, osoby nacházející se v sociálně vyloučených oblastech, osoby ohrožené genderově podmíněným násilím, osoby bez domova, osoby pobývající v azylových domech, migranti a migrantky, osoby čelící diskriminaci z důvodů etnicity, zdravotního stavu apod. Jedná se o systémový problém, který se dotýká především žen a má globální rozměr, a proto je nutné jej řešit v součinnosti se státními i nadnárodními institucemi, pro něž by se pracovní skupina měla stát partnerem.

Zdroje:

- Dudová, Radka, Hašková, Hana. 2014. Prekérní práce pečujících žen v kontextu ekonomické krize. Gender, rovné příležitosti, výzkum 15 (2): 19-32. Dostupné z:

<http://www.genderonline.cz/cs/issue/37-rocnik-15-cislo-2-2014-gender-a-krize/412?culture=en>;

naposledy navštíveno: 1. 10. 2017.

- Directorate General for Internal Policies. 2016. Precarious Employment in Europe. Part 1: Patterns, Trends and Policy Strategy. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/587285/IPOL_STU\(2016\)587285_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/587285/IPOL_STU(2016)587285_EN.pdf); naposledy navštíveno: 1. 10. 2017.
- Formánková, Lenka; Sokačová, Linda Trh práce a politika zaměstnanosti. In Smetáčková, I. (ed.). Stínová zpráva o stavu genderové rovnosti v České republice v roce 2015. Praha : Česká ženská lobby o.s., 2015
- Working Lives Research Institute. 2012. Study on Precarious Work and Social Rights carried out for the European Commission. London: London Metropolitan University. Dostupné z: www.ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7925&langId=en; naposledy navštíveno: 1. 10. 2017.

NEROVNOST V ODMĚŇOVÁNÍ (Gender pay gap)

Nerovnost v odměňování odkazuje k relativnímu rozdílu ve výši odměny za práci mezi muži a ženami. Konkrétněji se jedná o jakousi „...příjmovou mezeru, která vyjadřuje rozdíl mezd mezi muži a ženami v procentech příjmů mužů. Tímto způsobem mužský příjem funguje jako jakýsi benchmark a vyjadřuje běžnou příjmovou hladinu pro dané odvětví, profesi nebo činnost.“ V roce 2015 dosahovala tato hodnota podle dat Eurostatu 22,5 %. Česká republika se tak dlouhodobě ocitá na chvostu mezinárodního srovnání evropských zemí (např. ve zmíněném roce 2015: 26. z 27 zemí). Míra platové nerovnosti se v ČR prakticky nemění. Usilujeme o úplné odstranění nerovnosti v příjmech žen a mužů - tedy o procentuální vyrovnání výše mezd mužů a žen. Dle našeho názoru jde o systémový problém vyžadující komplexní opatření, proto ho pracovní skupina Ženy a ekonomika řadí ke svým prioritám.

Zdroj:

- Křížková, Alena, Marta Vohlídalová, Kristýna Pospíšilová, Hana Maříková. 2017. *Aktuální rozdíly v odměňování žen a mužů: Hlubková analýza statistik a mezinárodní srovnání*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.

OPATŘENÍ RODINNÉ POLITIKY

Z dostupných studií se ukazuje, že současný český systém rodinné politiky z hlediska politik sladění pracovních a rodinných/pečovatelských povinností reaguje na potřeby rodin velmi omezeně. Ve velké míře zůstává závazek zajištění péče o děti i jiné závislé osoby na bedrech rodiny a pouze v omezené míře podporuje veřejné služby. Tím mimo jiné konzervuje, až posiluje tradiční genderové role mužů a žen. Vedle daňových úlev tvoří hlavní pilíře české rodinné politiky: tři až čtyřleté čerpání rodičovského příspěvku, tříletá rodičovská dovolená a absence předškolních zařízení pro děti mladší tří let. Největší objem prostředků jde na rodičovský příspěvek, který představuje nejnákladnější dávku rodinné politiky. V České rodinné politice chybí explicitní podpora rovného přístupu k péči rámovaná opatřeními podporujícími participaci otců na péči o děti. Rodinám s dětmi se nevyplácí, aby muž pobíral rodičovský příspěvek, jelikož má často vyšší výdělek ze zaměstnání než žena. Na

podporu účasti mužů v péči byla zavedena otcovská poporodní dovolená, která umožňuje otcům zůstat doma pět pracovních dnů v období prvních šesti týdnů po narození dítěte. Takové opatření ale nevede k výraznějšímu zapojení otců do péče, a tak ve svém důsledku nijak výrazně nemění genderovou volbu rolí v rodině. Ještě palčivějším problémem je nedostatek zařízení o děti do tří let. V některých regionech není dostatečná ani institucionální péče o děti ve věku tři a čtyři roky. Kromě toho, fragmentace systému služeb péče a vzdělávání v rámci tří různých odvětví (sociální věci, školství a soukromého podnikání) způsobuje nevyvážené podmínky pro zřizovatele i kolísavou kvalitou zařízení. Pracovní skupina Ženy a ekonomika proto navrhuje řadu ekonomických, legislativních i organizačních opatření ke zlepšení rodinné politiky státu.

Zdroje:

- Koncepce rodinné politiky, 2017, MPSV, dostupné online: https://www.mpsv.cz/files/clanky/31577/Koncepce_rodinne_politiky.pdf, naposledy navštíveno: 20.11.2017.
- Kuchařová a kol. 2017 Zpráva o rodině, VÚPSV, dostupné online: https://www.mpsv.cz/files/clanky/31577/Zprava_o_rodine.pdf, naposledy navštíveno 20.11.2017.

POSTAVENÍ ŽEN PŘI ROZVOJI PODNIKÁNÍ

Dostupné studie i praxe ukazují, že podpora žen při vstupu do podnikání je nedostatečná. V porovnání se zahraničím neexistují dlouhodobé a formalizované nástroje a programy, které by cíleně investovaly do rozvoje podnikání žen na jeho začátku a v prvních třech letech podnikání. ČR v uplynulém programovém období investovala velkou sumu peněz do vzdělávání žen ve vztahu k jejich budoucímu podnikání, nicméně tyto projekty nedokázaly reálně podpořit vznik nových podnikatelských záměrů. Toto bylo způsobeno hned několika faktory, mezi které patří mylné hypotézy a nastavení programů, neprovázanost programů na další aktivity, které by projekty uvedly k životu a dali jim podporu a neexistence speciálních investičních pobídek pro mikro podnikání. Nedošlo k symbióze mezi rezorty MPSV (vzdělávání cílové skupiny) a MPO (investiční pobídky). Pracovní skupina ženy a ekonomika je připravena diskutovat vznik komplexní podpory pro ženy podnikatelky, a to na základě praxe ze zahraničí i současné zkušenosti z ČR.

Zdroj:

- *Bude doplněn Petrou K.*

ŽENY V ROZHODOVACÍCH POZICÍCH

(Bude dodatečně dopracováno Petro K.)